

**SCIENCE**  
**PROBLEMS.UZ**

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences  
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

# **Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari**

3-maxsus  
son (5-jild)

**2025**

# **SCIENCEPROBLEMS.UZ**

## **IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI**

*№ 5/3 (5) – 2025*

## **АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

## **ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES**

**TOSHKENT-2025**

## **BOSH MUHARRIR:**

Isanova Feruza Tulqinovna

## **TAHRIR HAY'ATI:**

### *07.00.00- TARIX FANLARI:*

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

### *08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:*

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

### *09.00.00- FALSAFA FANLARI:*

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

### *10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:*

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi.

#### *12.00.00- YURIDIK FANLAR:*

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalar oliy kengashi huzuridagi Sudyalar oliy maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

#### *13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:*

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

#### *19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:*

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarqand viloyat IIB Tibbiyot bo'limi psixologik xizmat boshlig'i.

#### *22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:*

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

#### *23.00.00- SIYOSIY FANLAR*

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

---

### **OAK Ro'yxati**

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

---

**“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari”** elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

**Muassis:** “SCIENCEPROBLEMS TEAM”  
mas'uliyati cheklangan jamiyati

### **Tahririyat manzili:**

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

[scienceproblems.uz@gmail.com](mailto:scienceproblems.uz@gmail.com)

### **Bog'lanish uchun telefon:**

(99) 602-09-84 (telegram).

## MUNDARIJA

### 07.00.00 – TARIX FANLARI

|                                                                                                                                                         |       |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| <i>Юсупов Хуршид Муратжанович</i><br>ПЕРВЫЕ ШАГИ ДВУХСТОРОННЕГО СОТРУДНИЧЕСТВА САУДОВСКОЙ АРАВИИ<br>С МОМЕНТА НЕЗАВИСИМОСТИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН ..... | 9-13  |
| <i>Najmiddinov Zafar Xoshimjonovich</i><br>O'RTA OSIYO FAQIHLARINING MUSANNIFAK ASARLARIGA TA'SIRI XUSUSIDA .....                                       | 14-19 |

### 08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

|                                                                                                                                                                                  |       |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| <i>Madraimova Marxamat Raximberganovna</i><br>XORAZM VILOYATIDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI DAVLAT TOMONIDAN<br>TARTIBGA SOLISHNING OBYEKTIV ZARURLIGI VA AHAMIYATI .....    | 20-23 |
| <i>Abdullaev Jamshid Obidovich</i><br>SUN'IY INTELLEKT — XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA SAMARADORLIKNI OSHIRISH<br>VOSITASI SIFATIDA .....                                           | 24-30 |
| <i>Абдуллаев Алтинбек Янгибаевич</i><br>ДОННИ ҚАЙТА ИШЛАШ КОРХОНАЛАРИДА МАҲСУЛОТ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ<br>ХАРАЖАТЛАРИ ҲИСОБИНИ ЮРИТИШ ВА ТАННАРХ КАЛКУЛЯЦИЯСИНИ<br>ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ..... | 31-46 |
| <i>Ziyadullayev Zuxriddin Ilxom o'g'li</i><br>TIJORAT BANKLARI TRANSFORMATSIYASI BORASIDA<br>NAZARIY VA HUQUQIY ASOSLAR .....                                                    | 47-51 |
| <i>Alimova Saboxat Gaziyevena, Erkinova Sevinch</i><br>YASHIL IQTISODIYOT VA ATROF MUHIT MUAMMOLARI .....                                                                        | 52-56 |
| <i>Zokirova Gavxar</i><br>GLOBAL PENSIYA TIZIMLARI BARQARORLIGI VA YETARLILIGI TAHLILI .....                                                                                     | 57-66 |

### 09.00.00 – FALSAFA FANLARI

|                                                                                                                                                                                                                   |        |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|
| <i>Tursunkulova Shaxnoza Tuychiyevena, Muxtorov Muxsin Jabborovich</i><br>TASAVVUFDA INSON MA'NAVIY KAMOLOTI MASALASI .....                                                                                       | 67-73  |
| <i>O'rinboyev Davlatjon Bahtiyorovich</i><br>IJTIMOIY FALSAFADA STRATEGEMALARNING O'RNI VA AHAMIYATI .....                                                                                                        | 74-79  |
| <i>Alimov Mansur Narboyevich</i><br>PEDAGOGIYALARNING MA'NAVIY-AXLOQIY VA KASBIY RIVOJLANTIRISHDA AJDODLAR<br>MA'NAVIY MEROSINING O'RNI. ("SILSILAT UL-ORIFIYN VA TAZKIRATU-S-SIDDIQIYN"<br>ASARI MISOLIDA) ..... | 80-87  |
| <i>To'xtasinov Shukurjon Shavkatjon o'g'li</i><br>MILLIY BIRLIK VA SIYOSIY HOKIMIYATGA DOIR JADIDLAR QARASHLARINING IJTIMOIIY-<br>FALSAFIY AHAMIYATI .....                                                        | 88-95  |
| <i>Nurmatova Umida Jalolidinovna</i><br>AN'ANAVIY O'QISHNING GNOSEOLOGIK JIHATLARI .....                                                                                                                          | 96-101 |

## 10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

|                                                                                                                                                                                     |         |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| <i>Abdullaeva Charos Baxramovna</i><br>ZAMONAVIY LINGVISTIKADA REKLAMA DISKURSI TUSHUNCHASI .....                                                                                   | 102-105 |
| <i>Umarqulova Munira Zohidjon qizi</i><br>ILMIY-FANTASTIK ADABIYOT: JANRNING SHAKLLANISHI, RIVOJLANISHI VA POETIK<br>CHEGARALARI .....                                              | 106-119 |
| <i>Xaydarova Gavhar Abdukadirovna</i><br>ZAMONAVIY LINGVISTIK MADANIYAT KONTEKSTIDA "SPORT DISKURSI"<br>TUSHUNCHASINING NAMOYON BO'LISHI .....                                      | 120-124 |
| <i>Mirzarahimov Bahodir Shavkat o'g'li</i><br>"XALQ SO'ZI" GAZETASINING MATNLARINI DAVR BO'YICHA<br>TASNIFLASH BOSQICHLARI .....                                                    | 125-129 |
| <i>Boboqulova Nilufar Xayrullo qizi</i><br>INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA SHOULDER/YELKA, ELBOW/TIRSAK HAMDA WRIST/BILAK<br>SOMATIK KOMPONENTLI MAQOLLARNING KONSEPTUAL TAHLILI .....   | 130-137 |
| <i>Yangiboyeva Feruza Ortiq qizi</i><br>TIPS FOR TEACHING ENGLISH: STRATEGIES FOR EFFECTIVE<br>LANGUAGE LEARNING .....                                                              | 138-145 |
| <i>Ибодуллаева Гавхар Уринбаевна</i><br>ОБУЧЕНИЕ ШКОЛЬНИКОВ К НАЧАЛЬНОМУ УРОВНЮ ИНОСТРАННОГО<br>ЯЗЫКА В СРЕДНЕ- ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ШКОЛАХ В УСЛОВИЯХ ИНКЛЮЗИВНОГО<br>ОБРАЗОВАНИЕ ..... | 146-151 |
| <i>Kuvvatov Raxmatulla Hikmatillayevich</i><br>SAN'ATGA OID AFORIZMLARNING LINGVOKULTUROLOGIK TAHLILI.....                                                                          | 152-156 |
| <i>Ibodullayeva Gulshod Urinovna</i><br>CHET TILLARINI O'RGANISHDA IMMERSIV O'QITISH USLUBLARI –SAMARALI YO'NALISH,<br>YONDASHUVLAR VA XULOSALAR.....                               | 157-160 |
| <i>Habibullayeva Gulsanam Inomjon qizi</i><br>INNOVATIVE METHODS OF TEACHING READING<br>(FOR PRE INTERMEDIATE LEVELS) .....                                                         | 161-165 |
| <i>Berdimurotova Sevara Maxmudovna</i><br>TILSHUNOSLIKDA TERMINOLOGIYANING XUSUSIYATLARI.....                                                                                       | 166-169 |

## 12.00.00 – YURIDIK FANLAR

|                                                                                                                                                                                                               |         |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| <i>Kuchimova Shaxlo</i><br>VASIYATNOMANING OG'ZAKI SHAKLI VA UNI TUZISHDA ZAMONAVIY AXBOROT<br>TEKNOLOGIYA VOSITALARIDAN FOYDALANISH ISTIQBOLLARI .....                                                       | 170-176 |
| <i>Jumanazarov Faxriddin Erkinovich</i><br>KONTRAFAKT MAHSULOTLARNI ANIQLASH VA ULARNING MUOMALASIGA QARSHI<br>KURASHISH MUAMMOLARI .....                                                                     | 177-183 |
| <i>Курбанова Эльмира Асадовна</i><br>ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ОВД С ГОСУДАРСТВЕННЫМИ И ИНЫМИ ОРГАНИЗАЦИЯМИ ПО<br>ПРОФИЛАКТИКЕ БЕЗНАДЗОРНОСТИ И ПРАВОНАРУШЕНИЙ СРЕДИ<br>НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН ..... | 184-190 |

|                                                                                                                                                                                                 |         |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| <i>Raxmatullayev Xurshidjon Shukurilla o'g'li</i><br>O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QONUNCHILIGIDA KRIPTO-AKTIV VA U BILAN BOG'LIQ<br>BO'LGAN AYRIM MUAMMOLAR.....                                    | 191-195 |
| <i>Aldamuratova Amangul Uralbayevna</i><br>FUQAROLIK PROTSESSIDA AJRIMLAR TUSHUNCHASI VA TURLARI .....                                                                                          | 196-200 |
| <i>Xakimov Jahongir Olimjon o'g'li</i><br>KIBERFIRIBGARLIK VA KIBERKORRUPSIYA – RAQAMLI DUNYODAGI MURAKKAB<br>JINOYATLAR.....                                                                   | 201-208 |
| <i>Ergashev Qaxramon Zokirjonovich</i><br>KORRUPSIYAVIY JINOYATLARGA QARSHI KURASHISHNING IJTIMOY ZARURATI.....                                                                                 | 209-219 |
| <i>Normatov Isomiddin Dustqul o'g'li</i><br>XUFIYONA IQTISODIYOTGA QARSHI KURASHISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING<br>USTUVOR YO'NALISHLARI .....                                               | 220-224 |
| <i>Пулатов Темураббек Гайратжон угли</i><br>ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ ПРИМЕНЕНИЯ ТЕХНОЛОГИЙ КИС В СЕКТОРЕ ФИНАНСОВЫХ<br>ТЕХНОЛОГИЙ .....                                                                 | 225-231 |
| <b>13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI</b>                                                                                                                                                            |         |
| <i>Yaqubov Fazliddin Muxitdinovich</i><br>JISMONIY TARBIYA VA SPORT MUTAXASSISLARINING ILMIY-TADQIQOTCHILIK<br>KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHDA FANLARARO INTEGRATSIYA .....                    | 232-236 |
| <i>Sharipova Farida Salimdjanoyn, Qo'ng'irotova Anorxol</i><br>TIBBIYOT OLIYGOHLARIDA "TIBBIY BIOLOGIYA" HAMDA "UMUMIY GENETIKA" FANLARINI<br>O'QITISHDA INTERFAOL METODLAR SAMARADORLIGI ..... | 237-241 |
| <i>Собирова Гулибарно Зайнутдин кизи</i><br>МЕТОДИКА ИНТЕРАКТИВНОГО ОБУЧЕНИЯ В РАЗВИТИИ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ<br>НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА .....                                                 | 242-252 |
| <i>Salayev Donyor Baxtiyarovich</i><br>ZAMONAVIY JISMONIY TAYYORGARLIKNING NAZARIY VA AMALIY ASOSLARI.....                                                                                      | 253-259 |
| <i>Turdimuratov Dilmurad Yuldashevich</i><br>OLIY TA'LIM MUASSASASIDA BOKS MURABBIYLARINI KASBGA YO'NALTIRISH TIZIMINING<br>XUSUSIYATLARI .....                                                 | 260-266 |
| <i>Hakimova Nargiza Uralovna</i><br>YOSH KURASHCHI QIZLARDAN MUVOZANAT QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISHDA RAQS<br>VA HARAKATLI O'YINLARDAN FOYDALANISH TEXNOLOGIYASI .....                           | 267-273 |
| <i>Otepbergenov Jetkerbay Sakbergenovich</i><br>MODULLI TA'LIM SHAROITIDA TALABALARNI INTELLEKTUAL RIVOJLANTIRISHGA UNDASH<br>MUAMMOSI .....                                                    | 274-279 |

**Received:** 10 April 2025  
**Accepted:** 15 April 2025  
**Published:** 28 April 2025

*Article / Original Paper*

## **CHET TILLARINI O'RGANISHDA IMMERSIV O'QITISH USHLUBLARI – SAMARALI YO'NALISH, YONDASHUVLAR VA XULOSALAR**

**Ibodullayeva Gulshod Urinovna**

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti magistranti  
Tel: +998 97 849 88 38

**Annotatsiya.** Ushbu maqola chet tillarini o'rganishda immersiv o'qitish uslublarining samaradorligini tahlil qilishga bag'ishlangan. Unda immersiv o'qitishning mohiyati, asosiy tamoyillari, zamonaviy yondashuvlari va amaliyotdagi qo'llanilishi ko'rib chiqiladi. Immersiv uslub o'quvchini til muhitiga to'liq singdirish orqali tilni tabiiy va faol tarzda o'zlashtirishga xizmat qiladi. Maqolada shuningdek, bu uslubning afzalliklari, yuzaga keladigan muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari chet tillarini o'qitish tizimida innovatsion yondashuvlarni joriy etishda muhim ahamiyatga ega.

**Kalit so'zlar:** immersiv o'qitish, chet tili, til o'rganish, innovatsion metodlar, til muhiti, ta'lim yondashuvlari, samarali o'qitish.

## **IMMERSIVE TEACHING METHODS IN FOREIGN LANGUAGE LEARNING – EFFECTIVE DIRECTIONS, APPROACHES, AND CONCLUSIONS**

**Ibodullayeva Gulshod Urinovna**

Master's student at Termez University  
of Economics and Service

**Abstract.** This article is dedicated to analyzing the effectiveness of immersive teaching methods in foreign language learning. It examines the essence of immersive learning, its core principles, modern approaches, and practical applications. The immersive method facilitates natural and active language acquisition by fully immersing the learner in the language environment. The article also analyzes the advantages of this method, the challenges that may arise, and ways to address them. The results of the study are of great importance for the implementation of innovative approaches in the foreign language teaching system.

**Key words:** immersive learning, foreign language, language acquisition, innovative methods, language environment, educational approaches, effective teaching.

**DOI:** <https://doi.org/10.47390/SP1342V5SI3Y2025N21>

**Kirish.** Immersiv o'qitish — bu sun'iy (modelga asoslangan) yaratiladigan usul bo'lib, u o'quvchilarga o'quv jarayoniga to'liq sho'ng'ish va chalg'ituvchi omillardan xalos bo'lish imkonini beradi. Bu uslub nafaqat diqqatni jamlashga yordam beradi, balki o'quv jarayonidagi zerikarli monotonlikni yo'q qiladi, diqqatni jalb qiluvchi vizual effektlar orqali darsni qiziqarli qiladi.

Immersiv o'qitish o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi, bu esa o'quv jarayonini samaraliroq va qadrli qiladi. Ushbu uslub murakkab va mavhum holatlarni hayotga tatbiq etib, o'quvchilar uchun interaktiv tajriba yaratadi. Immersiv o'qitish o'quvchilarga o'z natijalarini boshqarishga imkon beradi, bu esa ularning real tajriba asosidagi xavfsiz o'quv muhitida o'qishlariga xizmat qiladi. Ularning motivatsiyasini oshiradi, chunki ular o'zlari ishtirok etayotgan virtual dunyoda faol bo'lishadi. Bu o'quv muhitining interaktivligi, ham virtual, ham jismoniy tarzda o'quvchilarga ilhom baxsh etadi.

Adabiyot va rassomlik san'ati paydo bo'lgan ilk davrlardan boshlab immersiv idrok etishning muayyan darajalari kuzatilgan. Asarning muvaffaqiyati ko'p jihatdan aynan shu idrok chuqurligi bilan belgilanadi. Psixologiya fanining o'rganish obyekti — inson ongining subyektiv, obyektiv va modellashtirilgan reallikni qanday ajratishini tushunish — hali to'liq javob topmagan masala bo'lib qolmoqda. Ushbu fenomen tarixi inson atrof-muhitini tasvirlashga birinchi urinilgan rasm, musiqa va boshqa usullar bilan boshlanadi. Bunday idrok har kimda bir xil bo'lmagan — kimdadir kuchliroq, kimdadir zaifroq ta'sir ko'rsatgan [1].

**Adabiyotlar tahlili va metodologiya.** Immersevlik madaniyatga, asosan G'arbda, keng joriy etilganiga ko'plab misollar mavjud. Masalan, London shahridagi "Secret Cinema" ("Maxfiy kino") loyihasi odamlarni virtual haqiqatga sho'ng'ishga chorlaydi va haqiqiy hamda virtual olam o'rtasidagi chegaralarni yo'q qiladi. Nyu-Yorkdagi "Sleep No More" ("Endi uyqu yo'q") esa — bu immersiv teatr bo'lib, tomoshabinlar vaqtincha modellashtirilgan reallikka sho'ng'ish uchun tashrif buyuradilar. Rossiyada ham teatr ushbu tendensiyani bir necha yildan keyin qabul qildi. "Qora Rus" (Black Russian) immersiv musiqali namoyishi 2016-yil 15–18-sentabr kunlari ilk bor namoyish etilgan bo'lib, teatrlashtirilgan san'atga yangicha yo'nalish olib kirdi. Moskva shahrida quyidagi immersiv spektakllarni ko'rish mumkin: "Morfeus", "Qaytganlar", "Noaniq ta'sirlar", "Rus ertaklari", "Sening o'ying", "Moskva 2048" va boshqalar [2].

Zamonaviy texnologik yechimlar atrof-muhitning ichki idrokini faollashtirish imkonini beradi, bu esa amalga oshirilayotgan jarayonga hissiy kirishish, ishtirok tuyg'usini hosil qilish imkonini yaratadi. Immersevlik effekti kino, teatr, rassomlik va ko'ngilochar sanoatda faol qo'llanilmoqda. Ongni virtualashtirish tafakkur jarayonlarini faollashtirishga yordam beradi va idrokning o'tkirligiga ta'sir qiladi. Immersev idrok psixologik jihatdan ham alohida qiziqish uyg'otadi. Virtual muhit bilan o'zaro aloqada bo'lishda hozirlik hissi, ya'ni u yerda haqiqiy ishtirokda bo'layotgandek his qilish inson kechinmalarining muhim qismidir. Bu his, texnologik tarzda yaratilgan sun'iy muhit ekanini anglamasdan, virtual obyektlar bilan bevosita mulohazada bo'lishdek tuyuladi. Bu his ish samaradorligiga bevosita ta'sir qilmasa-da, virtual muhitdagi ish sifati va texnologik qaramliklarning shakllanishiga ta'sir ko'rsatishi mumkin.

**Muhokama.** Immersiv o'qitishda zamonaviy texnologiyalar (VR, AR, mobil qurilmalar) muhim ahamiyatga ega, tajribaviy o'qitishda esa bunday talab yo'q. Immersiv o'qitish o'quvchilarning fikrlash faoliyatini 100% ishga soladi. Har doim gamifikatsiya elementlari ishlatiladi (o'yinli texnologiyalardan foydalangan holda o'qitish).

Immersiv o'qitishda bir harakat bir nechta o'quv sikllarini boshlab beradi, tajribaviyda esa bir nechta harakatlar bir siklni tashkil qiladi. Immersiv o'qitishda qo'llaniladigan texnologiyalar:

Virtual haqiqat (VR) – Maxsus qurilmalar orqali haqiqiy muhit modellashtiriladi.

Kengaytirilgan haqiqat (AR) – Haqiqiy muhitga raqamli elementlar qo'shiladi.

Aralash haqiqat (MR) – Virtual va haqiqiy obyektlar bir vaqtning o'zida mavjud bo'lib, o'zaro ta'sirlashadi.

Uch o'lchamli immersiv o'qitish (3D) – 3D modellashtirish orqali chuqur o'rganishga yordam beradi.

Chalg'ituvchi omillar yo'q – O'quvchilar diqqatini to'liq darsga qaratadi.

Maqsadli immersiya – O'quvchilar shunchalik jalb etiladiki, boshqa narsalarga vaqt qolmaydi.

Emotsional bog'lanish – O'quv muhiti o'quvchilar bilan hissiy aloqani kuchaytiradi.

Motivatsiyaning oshishi – Real muhitga asoslangan virtual mashg'ulotlar o'quvchilarni faollashtiradi.

Shaxsiylashtirilgan o'qitish – Har bir o'quvchi o'z tezligida o'rganadi, mashqlarni takrorlab mukammal o'zlashtiradi [3].

An'anaviy yondashuvlarda grammatika o'rganishga urg'u beriladi, immersiv o'qitishda esa tilni hayot tarzida o'rganish ko'zda tutiladi. Bola xuddi shu til so'zlashiladigan mamlakatda yashayotgandek bo'ladi. Bu metod bolani bilingvga aylantirishda juda foydali, chunki til uning kundalik hayoti va ta'lim jarayonining bir qismiga aylanadi. Xorijiy adabiyotlarda "Immersive learning" (immersive teaching, immersive education) atamasi uchraydi. Bu ta'lim muhitida virtual olamlarning imkoniyatlarini o'rganish va qo'llashni anglatadi. Bunda o'qituvchi roli o'zgaradi — u ko'proq multimodal virtual muhitni loyihalash, sho'ng'ish ssenariylarini yaratish bilan shug'ullanadi. So'nggi yillarda immersivlik ta'limda samarali va kuchli vosita sifatida tan olingan [4].

**Natija.** Immersiv yondashuv bilim olish strategiyasi hamda sun'iy yaratilgan virtual muhitda ta'lim jarayoni ishtirokchilarining interaktiv muloqoti orqali shaxsni rivojlantirish va o'zini o'zi rivojlantirishga qaratilgan usullar majmuidir. Bu muhit tinglovchining sezgi kanallariga kompleks ta'sir ko'rsatadi. Immersivlik bilan chambarchas bog'liq bo'lgan yana bir atama kognitiv nazorat atamasidir. Bu ongli idrokni boshqaruvchi metakognitiv funksiyalar tizimi bo'lib, ular vazifalarni ma'lum sharoitda hal qilish uchun maxsus kognitiv jarayonlarni sozlaydi. Misol uchun, kognitiv nazoratga diqqatni boshqarish, muhim stimul atributlarini ajratish, nozarur reaksiyalarni bostirish, bir nechta vazifani bir vaqtning o'zida muvofiqlashtirish, xatolarni aniqlash va tuzatish, kognitiv jarayonlarni yakunlash kiradi. Shunday qilib, kognitiv nazorat jarayonlari kognitiv faoliyatni boshqarish mexanizmlaridir va ular modellashtirilgan reallikka sho'ng'ish tuyg'usining yuzaga kelishiga bevosita ta'sir qiladi [5].

Virtual reallik texnologiyalari bugungi kunda turli sohalarda faol qo'llanilmoqda. Jahon bo'ylab bu texnologiyalar ta'limda ham allaqachon keng qo'llanilib kelmoqda. Ayni paytda masofaviy ta'limda qo'llashga qaratilgan loyihalar ishlab chiqilmoqda. Bu ehtiyoj zamonaviy dunyoda tobora ortib borayotgan masofaviy ta'limning ahamiyati bilan bog'liq. Kengaytirilgan reallik (Augmented Reality) texnologiyasi ham tez sur'atlarda rivojlanmoqda — bu global axborot uzatish va qayta ishlash texnologiyalarining taraqqiyoti mahsulidir. Unda sun'iy yaratilgan reallik haqiqiy dunyo ma'lumotlari bilan birlashtiriladi. Virtualizatsiya jarayonlarining jadal rivojlanishi ushbu hodisaning inson ongi va idrokiga ta'sirini chuqur o'rganishni talab qilmoqda, ammo bu borada hali yetarlicha tadqiqotlar olib borilmagan.

Immersiv yondashuv orqali o'rgatiladigan asosiy ko'nikmalar:

Gap tuzish;

Soʻzlarni toʻgʻri talaffuz qilish;  
Savollarga javob berish va savol berish;  
Madaniy xususiyatlarni tushunish [2].

Immersiv yondashuv orqali bolalar sinonim boʻlib koʻrinadigan soʻzlar orasidagi nozik farqlarni tushunadi, kontekstga qarab toʻgʻri soʻzni tanlay oladi. Immersiv oʻqitish orqali oʻquvchilar muloqotga kirishadilar, bahs-munozaralar va rolli oʻyinlarda ishtirok etadilar. Immersiv metod oʻquvchilar tafakkurida bir nechta miya funksiyalarini faollashtiradi, bunda eʼtibor doimiy saqlanadi, dars aniq ssenariy asosida olib boriladi, texnologiyalar orqali emotsional javoblar yuzaga keladi, bu metod shaxsga yoʻnaltirilgan yondashuvga asoslanadi.

Immersiv oʻqitish ham bolalar, ham kattalar uchun mos keladi. Bu metod muzokaralar olib borish, oʻzini tutish kabi koʻnikmalarni oʻrganishda ayni muddaodir. Shu sababli, immersiv metodni taklif qiluvchi onlayn maktablar raqobatchilardan bir qadam oldinda boʻladi. Ammo texnologiyalarni shunchaki “zamonaviy” degan nom bilan ishlatish notoʻgʻri. Immersiv oʻqitish resurslar talab qiladi, shuning uchun turli metodlarni birlashtirish maqsadga muvofiq. Bu turli yosh va qabul qilish uslubi boʻyicha farq qiluvchi auditoriyalarga moslashishga yordam beradi. Baʼzi murakkab qoidalarini tushuntirishda ona tilidan foydalanish mumkin, ammo asosiy eʼtibor oʻrganilayotgan tilga qaratiladi. Oʻquvchilar faqat qoidalarini tinglab qolmay, balki taqdimotlar tayyorlaydi, chiqishlar qiladi, loyiha ishlari olib boradi. Tajriba va bilimga ega ustozlar oʻquvchilarga qanday maqsadlar qoʻyish, qaysi metodikalarni tanlash va tayyor mahsulotni qanday ilgari surish haqida yoʻl-yoʻriq koʻrsatadi [3].

**Xulosa.** Chet tillarini oʻrganish metodikalari doimiy rivojlanmoqda va har safar bizning til oʻrganish haqidagi tasavvurimizni oʻzgartirishga tayyor. Biroq, unutmaslik kerakki, har qanday yangi metodika anʼanaviy yondashuvni toʻldirishi, lekin uni almashtirmasligi kerak. Bu yondashuv eng yuqori samaradorlikka erishishga va oʻquvchilarning motivatsiyasini yuqori darajada saqlashga yordam beradi. Immersiv oʻqitish kelajak taʼlimining asosiy yoʻnalishlaridan biri boʻlishi mumkin va undan maksimal darajada foydalanish oʻquvchi-talabalarning til oʻrganish boʻyicha qobiliyatlarini shakllantirishga xizmat qiladi.

#### Adabiyotlar/Литература/References:

1. Madalov, N. E. (2020). Linguopsychological changes in an adult when learning a foreign language. *ISJ Theoretical & Applied Science*, 10 (90), 417-421.
2. Muhamadiyev, T. U. (2020). The impoliteness strategies finding in internet user. *Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук*, (6), 61-64.
3. Герасимова Т.С. Психологический минимум для внештатных преподавателей/методист 2007 №2 – С.38-43.
4. Хасанова, К. Б. (2020). Пресса на уроках иностранного языка. *евразийский научный*, 30.
5. Худайкулов, А. Э., Журакулова, З. Ш. (2015). Применение игровых технологий в обучении английскому языку в начальной школе. *Педагогика и психология в контексте современных исследований проблем развития личности* (pp. 38-39).

# SCIENCEPROBLEMS.UZ

## IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

*№ 5/3 (5) – 2025*

## АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

## ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

**“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari”** elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

**Muassis:** “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

**Tahririyat manzili:**

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

[scienceproblems.uz@gmail.com](mailto:scienceproblems.uz@gmail.com)

**Bog‘lanish uchun telefon:**

(99) 602-09-84 (telegram).